

memo

Aan: Leden en bestuur van Zwarte Gat
Van: Gert de Haan
CC: Facilitatoren Zwarte gat
Herstel Groep Nederland
Joke de Goede
Elsbeth de Ruyter
Marieke Smeets, Jan Slegers, als Weekendinrichters
Datum: 021114
Betreft: ZIN rapport en brief aan minister Schippers - Verslavingszorg in Beeld

Opmerkingen: Toelichting op mail over - Verslavingszorg in Beeld- en Brief aan Edith Schippers van het Zorg Instituut Nederland

Beste Marcel,

Marcel, jij hebt me gevraagd om een toelichting te geven op mijn mail van vrijdag j.l. Een bericht dat gericht was aan mensen in en rond ,en meer specifiek, de direct betrokken verantwoordelijken in de sector vz., van Het Zwarte Gat. Mijn verontwaardiging beschreven over de publieke GGZ Nederland reactie over - Verslavingszorg in Beeld -. De toon van mail was sceptisch, ik twijfelde er ernstig aan hoe passend en redelijk en adequaat hun formele reactie was in het snel veranderende zorglandschap.

Je zei gisteren tegen me dat die mail tot discussie had geleid in de Zwarte Gatvergadering van afgelopen vrijdag, iets waar ik me wel wat bij kan voorstellen.

Het was één van de te voren voorzien gevolgen van de mail en, naar ik van je begreep, was de mail de voorzitter van Resultaten scoren ook onwelgevallig.

Ook wees Elsbeth de Ruyter me erop om de sector niet al te zwart af te schilderen omdat ze het al moeilijk genoeg hadden.

Het spijkerharde ZIN rapport en de bijna ontwijkende reactie van GGZ Nederland raakte me écht, daar wilde ik jullie en de verantwoordelijke bestuurders deelgenoot van maken.

Daarom zal ik in het onderstaande , keurig zoals het hoort, de aanleiding onderscheiden van reden en motief van mijn mail analyseren en beschrijven.

Aanleiding

Dit jaar is er ontzettend veel op het spel komen te staan voor de sector. Niet alleen de politiek ingezette omvangrijke stroom van de drie centralisaties, en de overheveling van eerste naar tweede lijn, maar ook de zorginhoudelijke vraagstukken.

Het Phrenos/NVvP rapport -Over de brug- dat zonder meer stelt dat Herstel de toekomst heeft en de zorg voor ernstig psychiatrische en verslaafde mensen zoveel mogelijk in de persoonlijke leefomgeving georganiseerd moet gaan worden.

Maar eerst en vooral de ontstane politieke onrust over de verslavingszorg. Het vermoeden van fraude, oprekken declaratieruimte, onduidelijke therapieën , rommelig georganiseerde zorg, twijfel over noodzaak verslavingszorg in pakket, scheiding ambulante/klinische etc. etc.

Onder druk van de Tweede Kamer heeft dit uiteindelijk geleid tot het ZIN rapport - Verslavingszorg in Beeld- waarin geconstateerd wordt dat o.a. de indicatiestelling te wensen over laat, richtlijnen niet

memo

up to date zijn, niet alle therapieën voldoen aan de criteria voor stand van de wetenschap en praktijk, cliënten te veel en te lang worden opgenomen en nazorg, hoewel van groot belang, lang niet altijd wordt geboden.

Als een waakhond laat het ZIN zijn tanden zien en begint vervaarlijk hard te grommen. Het geeft een haarscherpe integrale röntgenfoto van de huidige situatie en aanbevelingen op drie terreinen.

Adviezen die niet voor de poes zijn.

- Over de te verzekeren prestaties, het **verzekerde pakket** dus,
- op het terrein van het **opnieuw 'richten'** van het werk, herstelondersteunend van uit cliëntenperspectief,
- en de **organisatie van de zorg**, Dwars door nulde, eerste en tweede lijn heen zoals wij verlangen.

De technocratische reactie van GGZ Nederland, als woordvoerder van de werkgeversbelangen in de sector, viel mij vorige week rauw op de maag. Ze trekken een register open dat louter en alleen muziek voorbrengt in majeure over hoe ze het beste jongetje van de klas zijn. Dat is hun goed recht als ze het orgel zo willen bespelen, alle ogen op financiële kaders. Maar ook de suggestie wekken inhoudelijk hun stinkende best te doen verantwoorde zorg te leveren. Maar dan zie je dat ze in hun orgelspel nog niet het inzetten van het contrapunt beheersen. Het aanbrenge van benodigde meerstemmigheid voor een boeiende, volle melodie die luisteraars beweegt om zich open te stellen. In plaats van het eenstemmige bordkartonnen schild van eigenbelang op te trekken.

Een song te begeleiden die niet uit het oog verliest dat het leveren van verantwoorde zorg wat meer behelst dan doelmatigheid. Ook doeltreffendheid, effectieve zorg leveren, én cliëntgerichtheid. Het redelijkerwijs tegemoet komen aan wensen en verwachtingen van cliënten. Niet het geringste zuchtje daarover in de opmaat van de politieke discussie die eraan komt.

Reden

De rubberen muur waar (mede)zeggenschap sinds '96 tegenaan loopt wordt hard afgebroken door dit rapport. Het tot nu toe heersende patroon van heen en weer stuitende adviezen die als squashballen doodvallen tegen een, rubberen muur, een muur die tegelijk ondoordringbaar en de schijn geeft van meegaandheid, , de altijd met een gewillig oor luisterende bestuurders. Dit patroon hebben Marieke, Jan en ik sinds begin '97 in het netwerk van op de weekenden van nabij gevolgd. Het patroon van het zachtjes laten afketsen van onwelgevallig advies en het vaak minzaam terzijde leggen van onwelgevallig streven vanuit cliëntenperspectief.

Maar het ZIN heeft ons een stem gegeven die het sectorale belang overstijgt. Of we willen of niet we zullen het spel nu met de grote jongens moeten spelen, politiek, overheid, verzekeraars. Samen met de LPGG het collectieve Zwarte Gat doel,- toepassen ervaringskennis en - herstel en herstel ondersteuning vorm geven- realiseren. De bal ligt nu voor open goal en kan zo ingekopt worden. Mits we deze aanval in het spel eensgezind en daadkrachtig afronden, wat wel een dosis moed en doorzettingsvermogen vraagt.

Motief

Toen we, wijlen Gerrit Zwart, Jos Oude bos en Reinier Schippers en ondergetekende, in 2006 begonnen aan de opbouw van Kennisnetwerk Het Zwarte Gat, hadden we als motto: 'Glad ijs, een paradijs voor de man die dansen kan'.

Maar 'It takes two to tango, hebben we in die jaren wel geleerd. Cliëntenraden waren bereid om mee te doen aan de dans. De sector bleef aanvankelijk als een muurbloempje aan de kant staan. Toen ze officieel ten dans werd gevraagd door het Handvest van Maastricht bleek het ijs wel erg glad. Het - Liggen we op koers- onderzoek belandde dan ook plat op zijn kont op de ijsvloer door het wegdraaien van een responsieve co-creatieopzet voor het vervolg van de werkenderweg ontwikkelde proeftuinen om Herstelondersteuning in de vingers te krijgen.

memo

Een paar jaar later werd de weg naar de herijking van de sectorale visie stroef door zand op het ijs met als gevolg vastlopers en botte schaatsen. Het uiteindelijke resultaat mondde leek weer een mooie show voor de Bühne te worden. Want het duurde vervolgens 15!! maanden voor een verzoek kwam om tafel te gaan zitten.

Ik besef me dat daadwerkelijk werk maken van herstel geen sinecure is, zeker niet met het huidige competentiepalet van de werkers in de v.z. Ik zie, afgezien van een paar opzetten van afzonderlijke instellingen, te weinig de urge voor een daadwerkelijk omslag naar herstelondersteuning. Eerder wegloupedrag voor de confrontatie ermee, Marcel. iets wat jij in je recente essay over - Zeggenschap- ook uitvoering uit de doeken doet. Weglopen lijkt mij een verkeerde strategie en vooral het ontlopen van je verantwoordelijkheid. We hebben in onze pogingen om de dans op gang te brengen vaak een blauwtje gelopen.

Maar de zaken keren! Door het initiatief van de Minister om het ZIN, toen nog CVZ, aan het werk te zetten bloeide de liefde en het enthousiasme weer op niet alleen bij de sector maar ook bij ons. Met dit haarscherpe röntgenbeeld van de sector tot gevolg.

De woorden die in het - Tenslotte- van het de brief aan de Minister staan geven ons weer moed. De in Haags jargon verpakte boodschap liegt er echt niet om. Heb voor de vertaling ervan gisteren uitvoerig met mijn zwager overlegd. Hij is één van de persoonlijk adviseurs van de Minister van Milieu en Infrastructuur. Hij zei: Dit - Tenslotte - is een grimmig getoonzet slotakkoord van een brief over een sector die in zwaar weer zit. Een advies dat verstrekkende politieke gevolgen kan hebben als de Kamer bloed ziet, en daar heeft ze alle reden toe'.

Over het - Tenslotte- in de Brief van 16 oktober j.l. aan de Minister van Volksgezondheid staat:

- a. het Zin, dat doorzettingsmacht heeft, gaat **samen met de NZA verscherpt toezicht** uitoefenen op de te verzekeren prestaties. Dat wil zeggen: op bestuurlijk niveau ingrijpen wanneer de kwaliteit en veiligheid bij een zorginstelling in het geding is, met als basis en legitimatie de wettelijke aanspraken waar verzekeren aanspraak op kunnen maken.
- b. **op het terrein van richtlijnontwikkeling bij stagnatie ingrijpen.** Richtlijnen die we op basis van de nog te ontwikkelen zorgstandaard met de sector zullen moeten maken of bijstellen. Het ZIN zal als wij onze vinger opsteken als het proces te traag of inhoudelijk teveel hobbels worden opgeworpen, ingrijpen en op de MeerjarenAgenda van het Instituut zetten. Dat betekent, dan doen we als ZIN het zelf. Aangezien ze de bewaking van de kwaliteit van zorg als hoofddoel hebben, zal in dat geval de cliënten/ inbreng, c.q. het perspectief en de ervaringskennis geborgd zijn. We staan dan dus vrijwel bovenaan de participatieladder.
- c. **bij onvoldoende succes restrictiever ingrijpen via de Zorgverzekeringswet.** Of deze maatregel nu op de reguliere of niet-regulier aanbieders slaat, laat ik in het midden. Beide partijen hanteren veel te veel de klinisch praktijk. De discussie over wat succesvolle, effectieve verslavingszorg is, komt nu in zijn volle breedte op tafel. Vragen als, is dat voldoende door slechts te streven naar abstinentie? Een vraag die het ZIN volmondig beantwoordt met nee op ons aangeven. Nazorg, wat dat dan ook is, en herstel vormen een integraal onderdeel van nieuw te ontwikkelen zorgarrangementen, staat met zoveel woorden in het rapport

Tenslotte

Marcel nu op zondag morgen door mijn oogcharen terugkijkend naar het rapport, zie ik een ernstig zieke patiënt/cliënt die tegen de behandelend arts roept dat ie zich netjes aan zijn dieet heeft gehouden. In de formele reactie niet wil zien of weten wat er werkelijk aan de hand is en voor een zeer ingrijpende periode van zijn leven staat.

Nogmaals het perspectief gloort wel dat in sterk aangepaste vorm de sectorale kennis niet verloren zal gaan. Maar die 'ontwortelende' innovatie die daarvoor nodig is kunnen we kennelijk niet van de

memo

sector verwachten. Ik proef namelijk nauwelijks urgentiebesef om duurzame herstelondersteunende verslavingszorg te ontwikkelen

Wij kunnen ze hooguit gidsen naar andere verbanden, inhouden en organisatievormen . In ambulante settingen, koppelen van informele en formele zorg, allianties met herstelacademies etc. Laten we daar onze inspanningen op richten.

Groet , nog een prettige zondag

Gert de Haan

Dalfsen 2 nov. 2014